

Ekonomiska följder av den grå ekonomin

Kim Ekström

Examensarbete
Företagsekonomi
2017

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Företagsekonomi
Identifikationsnummer:	5815
Författare:	Kim Ekström
Arbetets namn:	Ekonomiska följder av den gråa ekonomin
Handledare (Arcada):	Maj-Britt Granström
Uppdragsgivare:	-
Sammandrag: Detta examensarbete handlar om hurdana ekonomiska följder den gråa ekonomin har på statens ekonomi. De ekonomiska följderna kan indelas i två huvudgrupper: direkta följder och indirekta följder. Syftet med arbetet är att kartlägga och presentera exempel på de ekonomiska följderna som den gråa ekonomin har på Finlands statsekonomi. Detta är gjort i form av kvalitativa forskningsmetoder som litteraturgenomgång för insamling av material och kartläggning för att presentera resultaten. I undersökningen används material från diverse källor. Som material har skribenten använt t.ex. en lista över de olika skatteinkomsterna med både varifrån inkomsterna kommer och hur mycket det är frågan om. Undersökningen visar också att under de senaste åren har den gråa ekonomin blivit allt mer vardagligt. Finlands stat förlorar årligen 4 – 6 miljarder euro i skatteförluster och avgiftsförluster på grund av den gråa ekonomin. Arbetet ger en bas förståelse för den gråa ekonomin och dess vanligaste former: svarta löner, kvittohandel, svarta företagarkomster och anlåtande av företag med kort livscykel i syfte att undvika skatter. Hur dessa påverkar direkt och indirekt statens ekonomi är demonstrerat i detta examensarbete.	
Nyckelord:	Grå ekonomi, ekonomi, statsekonomi, företag, skatteflykt
Sidantal:	39
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Business Administration
Identification number:	5815
Author:	Kim Ekström
Title:	Economic impacts of the grey economy
Supervisor (Arcada):	Maj-Britt Granström
Commissioned by:	-
Abstract: This thesis deals with the economic consequences of the grey economy on the state economy. The economic consequences can be divided into two main groups: direct consequences and indirect consequences. The purpose of the work is to map and present examples on the economic consequences of the grey economy on Finland's economy. This is done in the form of qualitative research methods such as literature review for material collection and mapping to present the results. The survey uses materials from various sources. As material for the survey the writer has used eg a list of the different tax incomes with both where the income came from and how much it is. The survey also shows that in recent years the grey economy has become increasingly commonplace. The Finnish government loses 4 - 6 billion euros annually in tax losses due to the grey economy. This thesis gives a basic understanding about the grey economy and its most common forms: dark pay, receipt commerce, black corporate income and the use of short-lived companies in order to avoid taxes. How these directly and indirectly affect the state economy are demonstrated in this thesis.	
Keywords:	Grey economy, economy, state economy, businesses, tax flight
Number of pages:	39
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Liiketalous
Tunnistenumero:	5815
Tekijä:	Kim Ekström
Työn nimi:	Harmaan talouden ekonomiset seuraukset
Työn ohjaaja (Arcada):	Maj-Britt Granström
Toimeksiantaja:	-
Tiivistelmä: Tässä lopputyössä käsitellään minkälaisia taloudellisia seurauksia harmaalla taloudella on valtion talouteen. Taloudelliset vaikutukset voidaan jakaa kahteen pääryhmään: suorat seuraukset ja epäsuorat seuraukset. Työn tavoitteena on kartoittaa ja esitellä esimerkkejä taloudellisista seurauksista joita harmaalla taloudella on Suomen valtion talouteen. Tämä on toteutettu kvalitatiivisilla tutkimusmenetelmillä. Materiaali on kerätty kirjallisuuskatsauksella ja tuloksen esittelyä varten on tehty kartoitus. Tutkimuksessa käytettiin materiaalia useista eri lähteistä. Materiaalina on käytetty esimerkiksi listaa valtion verotuloista joissa ilmenee sekä tulojen määrä ja mistä tulot tulevat. Tutkimus osoittaa myös että viime vuosina harmaa talous on yleistynyt. Suomen valtio menettää vuosittain 4-6 miljardia euroa verotuloja ja eri pakollisten sosiaalisten maksujen tuloja harmaan talouden takia. Teos tarjoaa perus ymmärryksen harmaasta taloudesta ja sen yleisimmistä muodoista jotka ovat: pimeät palkat, kuittikauppa, pimeät yrittäjätulot ja lyhyen elinkaaren yritysten käyttö verojen välttämiseksi. Miten nämä vaikuttavat suoraan ja epäsuoraan valtion talouteen on demonstroitu tässä työssä.	
Avainsanat:	Harmaa talous, talous, valtiontalous, yhtiöt, veropako
Sivumäärä:	39
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	

INNEHÅLL

1	Inledning.....	7
1.1	Problematisering.....	8
1.2	Syfte	9
2	Metodval.....	10
2.1	Kvalitativ och kvantitativ undersökning	10
2.2	Litteraturgenomgång	10
2.3	Kartläggning	12
3	Statens ekonomi.....	13
4	Grå ekonomi.....	14
4.1	Svarta löner	17
4.2	Kvittohandel.....	19
4.3	Svarta företagsinkomster	20
4.4	Anlitande av företag med kort livscykel i syfte att undvika skatter	21
5	Bekämpning	22
5.1	Strafflag	23
5.2	Svarta löner	24
5.3	Kvittohandel.....	25
5.4	Svarta företagsinkomster	25
5.5	Anlitande av företag med kort livscykel i syfte att undvika skatter	25
6	Empiri.....	26
7	Analys.....	29
8	Slutsatser	32
	Källor	33
	Figurer	39

Figurer

Figur 1. Stapeldiagram över statsskulden. (Valtiokonttori 2017).	13
Figur 2. Ekonomi, grå ekonomi och levnadsstandarder påverkar varandra.	15
Figur 3. Myndigheterna som deltar i bekämpningen mot den grå ekonomin i Finland. (Enheten för utredning av grå ekonomi 2016).....	23
Figur 4. Kartläggning över den grå ekonomins vanligaste kategorier.....	27
Figur 5. Hur stor del den grå ekonomin för av möjliga fulla skatteinkomsterna.....	29
Figur 6. Grå ekonomins skador leder till en ond cirkel.	30

Tabeller

Tabell 1. Tabell över skatte- och avgiftsförluster gällande svarta löner.	19
Tabell 2. Tabell över avdrag för exemplets kvittohandel.....	20
Tabell 3. Tabell över obetalda skatter för svarta företagarinkomst.	21
Tabell 4. Tabell över skatteförluster p.g.a. anlitanade av företag med kort livscykel i syfte att undvika skatter.....	21

1 INLEDNING

Den gråa ekonomin är ett problem i hela världen, även i Finland. Redan under en längre tid har den gråa ekonomin varit en del av vardagslivet för många människor. Det finns olika sätt för detta, t.ex. att spara sina pengar i så kallade ”skatteparadis”. Att jobba svart är ett annat vanligt sätt för samma fenomen. Ämnet grå ekonomi är aktuellt och är något som berör många på ett sätt eller ett annat.

Alla har en viktig del i dagens ekonomi och ekonomiska situationen i världen är för det mesta sämre än tidigare. Finland klarar inte av att sköta sin egen ekonomi utan är beroende av lån. Detta leder till budgetnedskärningar och t.ex. till mindre resurser för bekämpning av den gråa ekonomin. Ämnet har blivit mer aktuellt inom Finlands nuvarande ekonomiska situation. Detta gör det allt mer viktigare att förstå ekonomiska följderna av gråa ekonomin.

Grå ekonomi omfattar olika slag av olagliga aktiviteter. Man kan anse den gråa ekonomin som något negativt åt ekonomin i Finland och resten av världen.

Med grå ekonomi menas oftast skattepliktigt verksamhet som inte anmäls till beskattning, d.v.s. skatteflykt. Även kringgående av lagstadgade försäkringsavgifter som arbetslöshets-, olycksfalls- och/eller pensionsförsäkringsavgifter hörs till gråa ekonomin. Att kringgå avgifter som borde betalas för varor i tullen räknas också in till den gråa ekonomin. Det räknas också som något inom den gråa ekonomin ifall någon försöker få ogrundade återbetalningar (vero.fi 2011a). Redan under en längre tid har den finländska ekonomin drabbats av en kraftig lågkonjunktur. Statsskulden växer medan resurser för olika moment i statsbudgeten som t.ex. sjukvården m.m. minskas då och då.

Penningtvätt pratas om mycket i samband med gråa ekonomin och gråa ekonomin blandas med ekonomisk brottslighet. De tre nämnda begreppen är dock skilda fenomen.

Med *grå ekonomin* avses oftast skattepliktigt verksamhet som inte anmäls till beskattning, d.v.s. skatteflykt. *Penningtvätt* är ett sätt att dölja pengar som har ett kriminellt ur-

sprung genom att ”tvätta” pengarna och på det sättet ändra olagliga inkomster till lagliga inkomster. *Ekonomisk brottslighet*, som också kallas till *ekobrott*, är ett samlingsbegrepp som innehåller många typer av brott. De vanligaste ekobrotten är skattebrott och bokföringsbrott. Till ekonomisk brottslighet räknas till exempel bokföringsbrott, olika typer av skattebrott, förskingring, insiderbrott, trolöshet mot huvudman och mutbrott (bra.se 2017).

Bekämpningen av grå ekonomi är ett viktigt projekt för Finlands stat (vm.fi). Enligt lagen kan man dömas till t.ex. böter och/eller fängelse för brott inom den grå ekonomin. Allt detta kräver resurser, ett bra exempel av en indirekt kostnad för staten är bekämpning av grå ekonomi. Indirekta kostnader är kostnader som indirekt orsakas av, i detta fall, grå ekonomin. Direkta kostnader betyder t.ex. skatteförlusterna av t.ex. obetalda skatter för svarta löner.

1.1 Problematisering

Alla händelser inom den grå ekonomin har följder som påverkar statens ekonomi. Länder överallt i världen bekämpar grå ekonomin. Grå ekonomi är något som är olagligt och tar ifrån samhället, pengar som skulle användas för förbättring av livsstandarder och statsekonomin. Den grå ekonomin uppskattas nå 10 – 14 miljarder euro som motsvarar 5,5 – 7,5 % av brutto national produkten (=BNP). Skattemyndigheten uppskattar att staten förlorar varje år 4 – 6 miljarder euro i skatteinkomster och avgiftsinkomster på grund av grå ekonomin i Finland (vero.fi 2011b). I restaurangbranschen är årliga förlusterna för staten 370 miljoner enligt inrikesministeriets utredning (is.fi 2011). Inom transport branschen och VVS-tjänster blir det också mer normalt att delta i den grå ekonomin (mtv.fi 2013, Kokko, Tuomas 2016). Grå ekonomi är ett stort problem och blir allt mer vardagligt hela tiden. Grå ekonomins bekämpning är en av statens mest prioriterade projekt (vm.fi). Stora skatteförluster skapar mindre resurser för staten som leder till att ekonomiska situationen i landet försämras medan kriminella får mera pengar. Finland behöver all inkomst de kan få i deras nuvarande ekonomiska situation eftersom statsskulden stiger hela tiden.

Grå ekonomi påverkar många direkt och/eller indirekt. Privatpersoner, företag, kommuner och staten förlorar på skatteförlusterna som den grå ekonomin orsakar. Brotten har blivit mer vanliga under de senaste åren (vero.fi 2016).

1.2 Syfte

Syftet med arbetet är att kartlägga, på basen av sekundär data, hur den grå ekonomin och dess olika kategorier; svarta löner, kvittohandel, svarta företagsinkomster och anlitande av företag med kort livscykel i syfte att undvika skatter; påverkar både direkt och indirekt den statliga ekonomin i Finland. Det är också meningen att presentera hur den grå ekonomin påverkar statliga ekonomin. Arbetets undersökning fokuserar sig på grå ekonomi i företag. Eftersom ämnet grå ekonomi är väldigt brett har skribenten bestämt sig för att avgränsa arbetet till de fyra viktigaste kategorierna under rubriken grå ekonomi.

Central frågeställning för arbetet är:

- Hurudana följder, både direkta och indirekta, har den grå ekonomin och hur påverkar de ekonomin?

Följderna indelas i:

- Hurudana direkta följder har:

Svarta löner

Kvittohandel

Svarta företagsinkomster

Anlitande av företag med kort livscykel i syfte att undvika skatter

- Hurudana indirekta följder har:

Svarta löner

Kvittohandel

Svarta företagsinkomster

Anlitande av företag med kort livscykel i syfte att undvika skatter

2 METODVAL

Arbetet kommer att utföras som en allmän litteraturgenomgång för att få ihop tillräckligt med data för kartläggningen. Enligt Jacobsen (2007: 46-55) räcker inte bara en sekundär källa för att få tillräckligt med pålitlig information. Denna undersökning baserar sig enbart på sekundärdata. Undersökningen klassificeras som en kvalitativ undersökning. Som källor används artiklar och tidskrifter, samt internet.

2.1 Kvalitativ och kvantitativ undersökning

Kvalitativa och kvantitativa undersökningar är begrepp som hänvisar till hurdan undersökningen är. Kvalitativa undersökningar fokuserar sig på djupare forskning (t.ex. en intervju med en person med många frågor och djup diskussion) och resultat i ord medan kvantitativa undersökningar fokuserar sig på resultat i siffror och bredare forskning (t.ex. många deltagare med få frågor på ett frågeformulär). (Bryman 2002 s. 272-273)

Väldigt förenklat kan man säga att den kvantitativa forskningen ger resultat i form av siffror, konkret angivna mängder, tillfällen (när och hur ofta), svar som kön, ålder, utbildning och andra saker som är möjliga att räkna på. D.v.s. faktorer som vi enkelt kan kvantifiera. (Neuman 2010)

Den kvalitativa forskningen går dock mer på djupet och försöker beskriva hur, vad och varför saker och ting sker och tolka utifrån dess kontext och dess sammanhang. (Neuman 2010)

2.2 Litteraturgenomgång

En litteraturgenomgång liknar en litteraturstudie. ”En litteraturstudie är en systematisk, metodisk och kritisk granskning av litteratur utifrån ett vetenskapligt syfte. Litteraturen som granskas utgörs av vetenskaplig litteratur, det vill säga vetenskapliga publikationer, som avhandlingar och artiklar i vetenskapliga tidskrifter.” (Håman, Linn et al. 2015) Detta beskriver en systematisk litteraturstudie. En allmän litteraturstudie är friare. Kraven är inte lika höga för t.ex. metoder för bedömning av bias eller att redovisa för materialets sökstrategi. Det finns en lätt process att skilja är undersökningsmetoden en systematisk eller allmän litteraturstudie:

1. Har jag en tydlig klinisk fråga med etablerade inklusions- och exklusionsskriterier?
2. Är vi minst två personer som kan gå igenom resultatet?
3. Har jag tid att gå igenom en väldigt stor mängd artiklar?
4. Finns det resurser att (om möjligt) översätta material som är på ett språk som inte behärskas i gruppen?

Ifall svaret för ett eller fler frågor är nej, då är det en allmän litteraturstudie som utförs istället för en systematisk litteraturstudie. (Susanne Gustafsson 2015)

En litteraturstudie kan delas in i 3 faser som är:

1. Planering
2. Utförning av studien, inklusive sökning av källor, analys och sammanslagning av informationen och data som har hittats
3. Rapportering av studien

(Johansson 2007)

Kort beskrivet är en litteraturstudie alltså en uppställning av data och information som bearbetats till en ny helhet som baserats på information som hittats i olik redan existerande vetenskapligt litteratur.

En litteraturgenomgång är väldigt liknande. Största skillnaden är att man inte behöver en x mängd källor där man tar och plockar informationen ifrån utan tyngden ligger på källornas kvalitet. Det behövs så många källor att du hittar den relevanta informationen och tyngdpunkten ligger på källornas relevans för utredningen. Om utredningen består enbart av en litteraturgenomgång menar det att befintliga kunskapen går igenom och sedan analyseras den. (Akademien för ekonomi, samhälle och teknik, 2014)

En litteraturgenomgång är en kvalitativ forskningssätt och går bra att tillämpas i detta arbete. Ämnet är svårt att forska eftersom ämnet som forska är olagligt och kriminella vill inte diskutera om deras olagliga sysslor. Detta gör en litteraturgenomgång en lämplig metod för arbetet. En litteraturgenomgång följer också den vetenskapliga forskningsprocessen och uppfyller då alla de krav som krävs för att vara en vetenskaplig forskning.

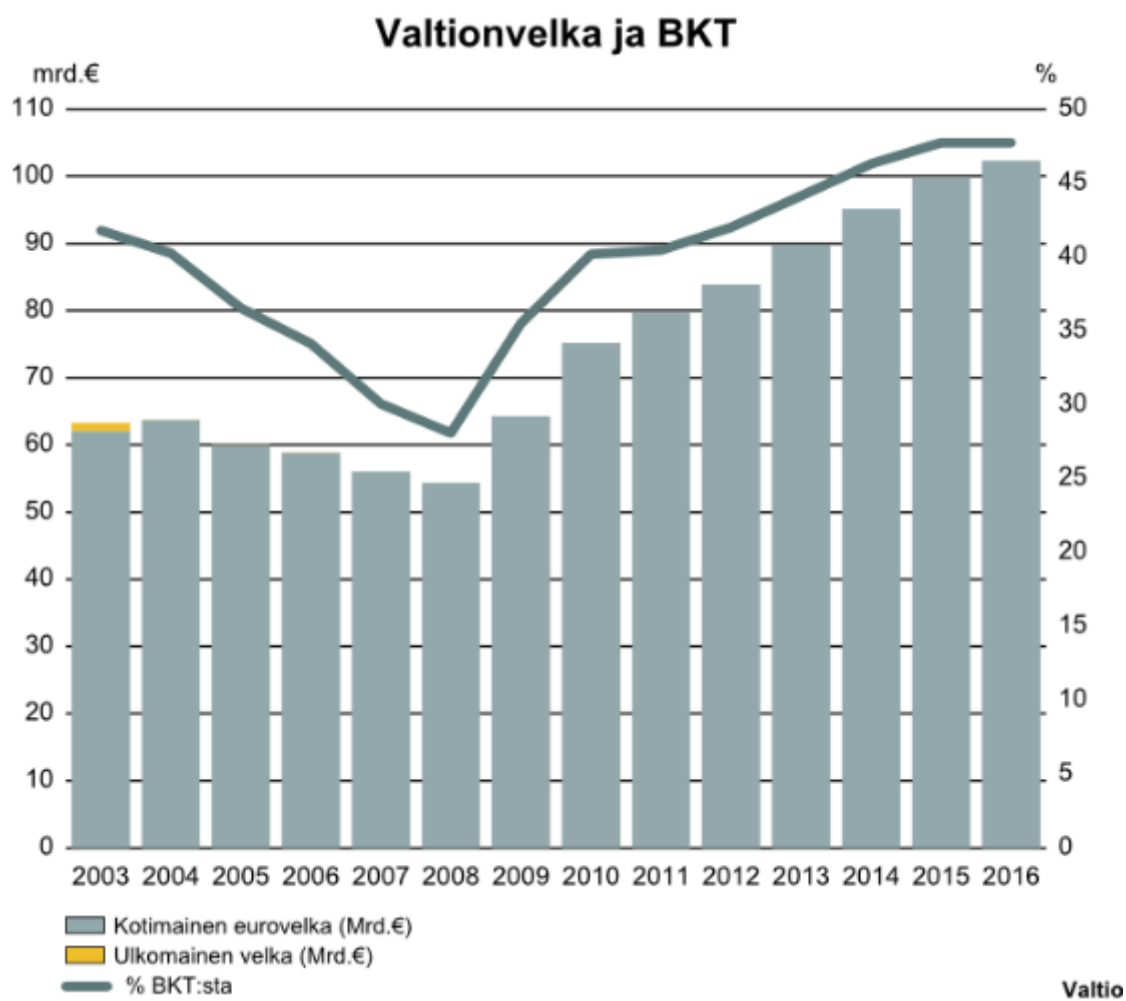
Den vetenskapliga forskningsprocessen: Problem —> Syfte —> Metod —> Insamling —> Bearbetning —> Analys —> Resultat.
(Gustaf Öqvist Seimyr, s. 5)

2.3 Kartläggning

Kartläggning är en kvalitativ metod. Kartläggning i denna undersökning betyder att relevant information som kommit fram bearbetas till en karta där informationen ger en klar helhetsbild av undersökningens resultat.

3 STATENS EKONOMI

Statens inkomster kommer för det mesta från olika former av skatteinkomster och diverse statsägda (endera helt eller delägda) företag. Statsekonomi är dock i dåligt skick och har gått mot det sämre under de senaste åren. Finlands stat är tvungen att ta mera lån och på det viset öka statsskulden mer och mer.

Figur 1. Stapeldiagram över statsskulden. (Valtiokonttori 2017).

Från figur 1 kan man se att ekonomin i Finland inte är starkt eftersom staten har tagit mera lån varje år sedan 2008. Sedan 2010 har statsskulden vuxit ca 5 miljarder eller mindre per år.

Finlands stat fick år 2016 in 94,935 miljarder euro i skatteinkomster. Det finns en hel del med olika skatter som betalas till staten som t.ex. mervärdesskatt (=moms), inkomstskatt och obligatoriska sociala avgifter. De här tre skatterna är också de tre skatterna som är starkast anknutna till grå ekonomi. Av summan skatteinkomster är de här tre kategorierna ansvariga för ca 80 miljarder euro. Men detta är ifall arbetstagarnas inkomster räknas med. Årliga inkomster via mervärdesskatt är 19 485 miljoner euro medan arbetsgivarens obligatoriska sociala avgifters inkomster är 18 784 miljoner och bolagsskattens inkomster är 4798 miljoner euro i åren (veronmaksajat.fi 2017).

4 GRÅ EKONOMI

Redan ett kvittolöst köp eller ett svart jobb skadar ekonomin (mustatulevaisuus.fi). Skattemyndigheterna uppskattar att Finland förlorar 4–6 miljarder euro årligen i skatteinkomster på grund av grå ekonomi. Detta är pengar som staten skulle kunna använda till mycket annat istället för att ta till statskuld och hamna minska statsbudgeten för hälsovård m.m. (vero.fi 2011b). Även om uppskattningen säger att Finland drabbas av 4 – 6 miljarders årliga förlust på grund av grå ekonomi, så är detta bara direkta skador. Det finns något som kallas indirekta skador. Indirekta skador kan innehålla t.ex. kostnader för alla resurser som staten måste satsa in på motarbetningen av den gråa ekonomin. Grå ekonomi i Finland har blivit mer internationellt på 2000-talet. Skatteflykt har blivit mer vanligt med internationella investeringsmöjlighet. Företag utnyttjar EU:s internhandels styrsystems öppningar (Hirvonen et al. 2010, s. 11). Enligt Jan Hurri (2013) betalar medborgarna högre skatt eftersom en del låter bli att betala och orsakar underskott i statsekonomin. För att få samma inkomster skulle beskattningsprocenten fällas med 6 % utan grå ekonomi för alla.

Skattemyndigheterna i Finland definierar grå ekonomi som följande:

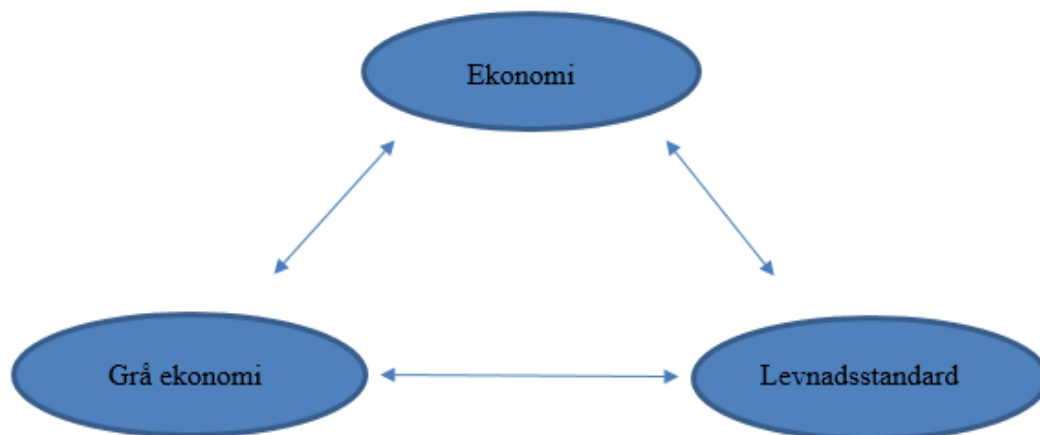
I lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (1207/2010) avses med grå ekonomi sådan verksamhet inom en organisation där vissa lagstadgade skyldigheter försummas i syfte att undvika skatter, lagstadgade pensionsförsäkrings-, olycksfallsförsäkrings- eller arbetslöshetsförsäkringsavgifter eller avgifter som tullen tar ut eller i syfte att få ogrundade återbetalningar. Grå ekonomi har i denna lag avsiktligt definierats att gälla grå ekonomi i anslutning till företagsverksamhet, trots att grå ekonomi populariserat uppfattas som ett vidare fenomen inklusive exempelvis en fysisk persons åtgärder för att undvika skatter.

I **nationalekonomi** avses med grå ekonomi produktionsverksamhet som inte inkluderas i den nationalekonomiska redovisningen och faller utanför bruttonationalproduktskalkylerna.

Med **fiskal grå ekonomi** avses i sin tur enligt den traditionella definitionen en i sig laglig ekonomisk verksamhet som döljs för myndigheterna eller vars inkomst döljs i syfte att undvika skatter och avgifter.

Som begrepp ska **olaglig ekonomi** särskiljas från grå ekonomi. Med olaglig ekonomi avses det ekonomiska mervärde som genereras inom en verksamhet som redan i utgångspunkten är kriminell. Verksamhet av denna typ omfattar exempelvis illegal handel med narkotika och dopningsmedel. (Vero.fi 2011a)

Den grå ekonomin har följder för den allmänna levnadsstandarden. Levnadsstandarden i landet igen påverkar mängden människor som är villiga att vara en del av den grå ekonomin:

Figur 2. Ekonomi, grå ekonomi och levnadsstandarder påverkar varandra.

Då ekonomiska situationen i landet ändras har staten olika mängder av pengar att ge ut bidrag som behövs. Skatter ändras också beroende av statens ekonomiska situation. Då ändras allmänna levnadsstandarden. Medborgarna har eller har inte råd att köpa varor och tjänster. Detta igen orsakar företagare att endera delta eller låta bli att delta i den grå ekonomin som bidrar till statsekonomin.

Mest förekommer grå ekonomi inom bygg- och transportbranschen. Även i restaurang- och hotellbranschen är det normalt för olika former av grå ekonomi att mötas (vero.fi 2011b). De är branscher där det behövs mycket arbetskraft och det är vanligt att betala

svart åt arbetarna. Inom byggbranschen är det normalt att betala svarta löner. Detta innebär att både företagaren och arbetstagaren låter bli att betala skatter och obligatoriska sociala avgifter. Det betyder att kvittohandel är också normalt i branschen för att få ut pengar för betalning av löner. Samma gäller restaurang- och hotellbranschen. I transportbranschen är det vanligt med svarta företagsinkomster. Det är vanligt att t.ex. taxichauffören inte slår in priset utan tar kontanta betalningen och det förs inte in i bokföringen (Kokko, Tuomas 2016).

Sannolikheten för att grå ekonomi förekommer är störst i de allra minsta företag. Risken för skattekontroll för dem är bara 1 av 200 (Hirvonen et al. 2010, s. 14).

Skattemyndigheterna har inte enligt nuvarande lagsstiftningen möjligheter att effektivt granska utländska företag som drivs utan en fast lokal och/eller deras arbetare. Lagsstiftningen möjliggör anonymitet för investeringar som har gjort Finland till en så kallad ”skatteparadis” stat (Hirvonen et al. 2010, s. 14).

Grå ekonomi visar sig i många olika former men vanligaste sätten att delta i den grå ekonomin är genom:

- Svarta löner
  - Kvittohandel
  - Svarta företagsinkomster
  - Anlitande av företag med kort livscykel med syfte att undvika skatter
- (vero.fi 2011b)

Olika formerna av grå ekonomi är ofta ihopkopplade. Som exempel kan det tänkas att företag X idkar kvittohandel och får inkomster genom detta. Sedan används denna inkomst för att betala svarta löner.

4.1 Svarta löner

Med svarta löner menas alltså löner som betalas åt arbetaren hemligt och utan skatter och pension-, olycks- och arbetslöshetsförsäkringar. Enligt lagen skall arbetsgivaren redovisa innehållen skatt till staten. Arbetsgivaren skall dessutom på lönen betala till staten olycksfallsförsäkring, socialskyddsavgift, ArPL pensionsförsäkring, arbetslöshetsförsäkringsavgift och grupplivförsäkring för arbetstagare. En del av avgifterna avdras av lönen. Till arbetsgivarens skyldigheter hör att betala sin egen andel av kostnaderna och från lönen också avdra arbetstagarens andel och skatt. Arbetsgivaren betalar alltså hela summan som skall betalas åt staten.

Exempel: Person A som är 23 år gammal, arbetar för Företag X på en farlig bransch och förtjänar 2000€. Han/hon hör till kyrkan och bor i Helsingfors. Skatteprocenten blir då 12 % för Person A (räknad med skatteverkets skatteprocenträknare 2017). Företag X borde betala:

- Socialskyddsavgift
socialskyddsavgiften har fastställts vid 1,08 % av lönen. (yrittajat.fi 2016 a)
- ArPL pensionsförsäkring

Storleken av arbetspensionsavgiften baseras på lönesumman år 2015 är 25,1 %.

Då lönesumman överskrider 2 044 500€ påverkas avgiften också av företagets egna pensioner p.g.a. arbetsförmåga och arbetslöshet.

Arbetsgivaren innehåller arbetstagarens andel från lönen och betalar den till försäkringsbolaget för arbetstagarens räkning. (yrittajat.fi, 2016 b)

Arbetstagarens andel av ArPL-avgiften är:

6,15 % för arbetstagaren vars ålder är mellan 17 och 52.

7,65 % för arbetstagaren vars ålder är mellan 53 och 62.

6,15 % för arbetstagaren vars ålder är mellan 63 och 67.

(yrittajat.fi 2016 b)

- Olycksfallsförsäkring

Olycksfallsförsäkringspremiens storlek varierar enligt arbetets farlighet och bransch. Dess storlek varierar mellan 0,1 - 7 %. (yrittajat.fi, 2014)

År 2017 betalas det i genomsnitt 0,8 %. (yrittajat.fi 2017)

- Arbetslöshetsförsäkringsavgift

Arbetslöshetsförsäkringsavgiften betalas i samband med olycksfallsförsäkringspremiens. Varje arbetsgivare som är skyldig att betala olycksfallsförsäkring skall också betala arbetslöshetsförsäkringsavgift. Arbetsgivarens arbetslöshetsförsäkringsavgift från en lönesumma upp till högst 2 059 500 € är 0,80 % och för den överskridande delen 3,30 %. Företagets delägare betalar från lönen 0,80 %. Arbetstagarens andel är 1,60 %. Avgiften erläggs inte av arbetstagare som är under 17 år gamla eller som är över 65 år gamla. (yrittajat.fi, 2016 c)

- Grupplivförsäkring för arbetstagare

Summan beror på försäkringsbolagen och betalas i samband med arbetsolycksfallspremiens. (yrittajat.fi) Grupplivförsäkringen är i medeltal 0,07 %. (etera.fi)

Eftersom Person A arbetar på en sådan bransch som betalar 0,80 % olycksfallsförsäkringspremie. Tillsammans är Företag X andel att betala 21,70 % olika obligatoriska sociala avgifter. I euron blir det $2000€ \times 0,217 = 434,00€$. Totalt blir det obetalt 29,45 % + 12 % (skatteprocenten) som blir 41,45 % när arbetstagarens andel räknas med. I euron blir det 829€.

Tabell 1. Tabell över skatte- och avgiftsförluster gällande svarta löner.

Tabell 1.		
Avgift	%	euro
Socialskyddsavgift	1,08	21,60
Pensionsavgift	18,95+6,15	502,00
Olycksfallsförsäkring	0,80	16,00
Arbetslöshetsavgift	0,80+1,60	48,00
Grupplivförsäkring	0,07	1,40
Innehållen skatt	12	240,00
Totalt	41,45	829,00

4.2 Kvittohandel

Med kvittohandel menas när företag tar ut kvitton åt ett annat företag för fiktiva köp som aldrig hänt mot en ersättning. P.g.a. detta får företaget avdrag för bolagsskatten och mervärdesskatten. Eftersom bolagsskatten är 20 % av inkomsterna efter att utgifterna har avdragits så blir summan skatt betalt åt staten mindre eftersom utgifterna p.g.a. fiktiva köp har ökat.

Exempel (från Företag X synvinkel): Företag X har inkomster på 100 000€ och utgifter på 50 000€. Företag Y säljer produkter med mervärdesskatteprocent 24. Företag X ger ut 10 000€ åt Företag Y för att få ett fiktivt utgiftskvitto på 10 000€. Företag X får kvittot och kan laga det i sin bokföring. De får nu bolagsskatts- och mervärdesskattsavdrag. Företag Y återbetalar 9000€ utan kvitto och behåller 1000€ som ersättning. Företag X har nu 9000€ som kan användas för t.ex. svarta löner.

Tabell 2. Tabell över avdrag för exemplets kvittohandel.

Tabell 2.			
Avgift	%	Euro	Totalt €
Bolagsskatt före kvittohandel	20	50000	10000
Bolagsskatt efter kvittohandel	20	40000	8000
Avdrag			2000
Mervärdesskatts avdrag	24	10000	2400
Avdrag totalt			4400

4.3 Svarta företagsinkomster

Med svarta företagsinkomster menas inkomster som för ett företag som inte är märkt någonstans så i andra ord finns inte. D.v.s. hela företaget fungerar svart. Till denna kategori kan inräknas t.ex. försäljning av tobak som hämtats utomlands ifrån som t.ex. Ryssland. Att förtjäna pengar med att sälja dessa tobak som inte kostat mycket och sälja cigaretterna billigt men med vinst utan att betala skatt för verksamheten menar att man kringgått skattebetalning som gör det en del av den grå ekonomin. Detta påverkar också indirekt staten genom att mängden produkter som blir köpta från butiken som man betalar moms för förminskar som i sig förminskar statens skatteinkomster.

Annat som förekommer är t.ex. försäljning som inte märks upp i företagets bokföring som t.ex. försäljning av öl i en restaurang utan att slå det in i registret.

Exempel: Person X säljer tjänster. Tjänsternas mervärdesskatt är 24 %. Betalningen sker kontant. Under året har han förtjänat 10 000€. Person X anmäler inte sina inkomster. Tjänstens mervärdesskatt blir obetalt och skatter för företagsinkomster betalas inte.

Tabell 3. Tabell över obetalda skatter för svarta företagarinkomst.

Tabell 3.		
Avgift	%	Euro
Bolagsskatt	20	2000
Mervärdesskatt	24	2400
Totalt		4400

4.4 Anlitande av företag med kort livscykel i syfte att undvika skatter

Med detta menas företag som inte finns länge utan t.ex. drivs till konkurs för att undvika att betala skatten för företagets inkomst.

Exempel: Företag X Ab har 100 000€ inkomster. Aktiebolag betalar skatt 20 % av inkomsten i Finland. 20 % av 100 000€ är 20 000€. Istället för att fortsätta sin företagsverksamhet och betala skatter drivs företaget till konkurs. Företaget betalar 0€ skatt.

Tabell 4. Tabell över skatteförluster p.g.a. anlitande av företag med kort livscykel i syfte att undvika skatter.

Tabell 4.			
Avgift	%	Euro	Totalt €
Bolagsskatt	20	100 000	20 000
Totalt			20 000

5 BEKÄMPNING

Nya lagar kommer fram hela tiden som en del av bekämpningen av grå ekonomi. Gamla lag uppdateras. Människor jobbar full-tid med att försöka komma på nya sätt och lag att få slut på den grå ekonomin. Polisens resurser både pengar och mankraft går till på att utreda olika brott som har att göra med grå ekonomi. Enligt polisens statistik 2016 har mängden anmälningar vuxit med 13 % från år 2015 (vero.fi). Att komma på sätt och lagar för det här är väldigt svårt men idéer kommer fram på nytt och på nytt.

Det finns väldigt många sätt att kringgå skatter som t.ex. hålla sin intäkter på konton utomlands i de så kallade ”skatteparadiserna” och betala löner svart. Det är normalt att förfalska bokföringen också. Hur kan lagarna i Finland hålla upp takten med olika änderande metoderna att kringgå skatter? Alla dessa problem försöks tas hand om med de olika lagarna. Det finns olika lagar som måste tas i beaktande i frågor som handlar om grå ekonomi.

Definitionen för grå ekonomi i lagen är:

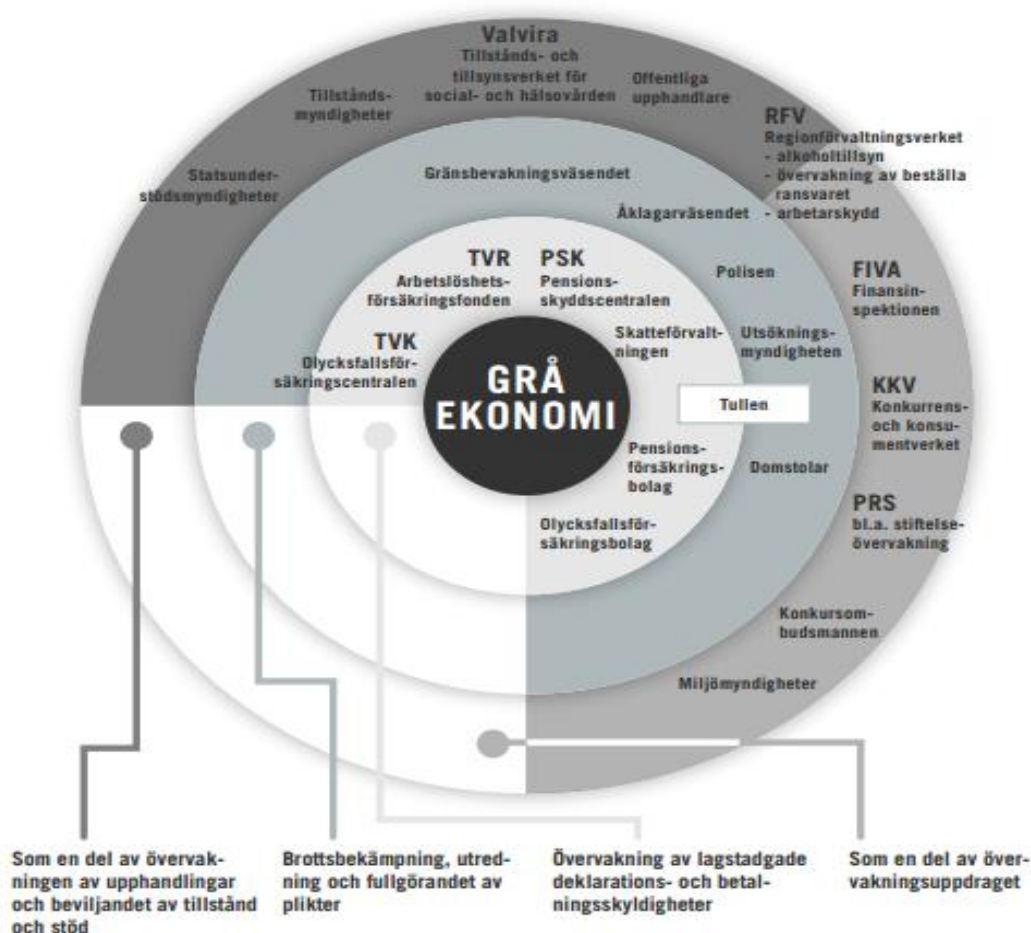
”sådan verksamhet inom en organisation där vissa lagstadgade skyldigheter försummas i syfte att undvika skatter, lagstadgade pensionsförsäkrings-, olycksfallsförsäkrings- eller arbetslöshetsförsäkringsavgifter eller avgifter som tullen tar ut eller i syfte att få ogrundade återbetalningar” (finlex.fi 2010)

21.12.2010/1207 Lag om Enheten för utredning av grå ekonomi 2 §

5.1 Strafflag

Kapitel 29 och 30 i strafflagen 19.12.1889/39 handlar om brott mot offentliga ekonomin och näringsbrott. Dessa kapitel innehåller arbetspensionsförsäkringsavgiftsbedrägeri, skattebedrägeri och bokföringsbrott. Straff för de här brotten kan vara allt mellan böter och fängelse.

MYNDIGHETER SOM BEKÄMPAR GRÅ EKONOMI OCH EKONOMISK BROTTSLIGHET

Figur 3. Myndigheterna som deltar i bekämpningen mot den grå ekonomin i Finland. (Enheten för utredning av grå ekonomi 2016).

Myndigheternas samarbete är en viktig del av Finlands bekämpning mot grå ekonomi. Det står även i lagen om att de måste samarbeta för landets bästa:

19.12.2008/878 Lag om Finansinspektionen

3 c § (14.12.2012/752)

Myndighetssamarbete för att förebygga och bekämpa ekonomisk brottslighet

Finansinspektionen ska samarbeta med centralen för utredning av penningtvätt, polisen, Enheten för utredning av grå ekonomi, Skatteförvaltningen och andra behöriga myndigheter för att förebygga och bekämpa ekonomisk brottslighet.

Om Finansinspektionen i sin tillsynsverksamhet eller när den sköter andra lagstadgade uppgifter märker eller misstänker att finansiella tjänster eller det finansiella systemet utnyttjas eller planeras bli utnyttjade för ekonomisk brottslighet, ska den utan dröjsmål underrätta en behörig myndighet enligt 1 mom. om detta. Det ska då beaktas vad som i 71 § och i bestämmelser i annan lag föreskrivs om utlämnande av sekretessbelagd information.

Närmare bestämmelser om hur samarbetet enligt denna paragraf ska genomföras får utfärdas genom förordning av statsrådet. (finlex.fi 2008)

Det finns olika instanser som försöker komma på nya sätt att kämpa mot grå ekonomi varje dag. Nya idéer kommer fram och diskuteras om de är bra idéer eller inte. Det är en viktig insats tillsammans med myndigheternas samarbete för att stoppa den grå ekonomin.

Det är dock en väldigt stor resurs från årsbudgeten att hålla på med bekämpningen mot grå ekonomi och därför är det en indirekt skada på grund av verksamhetens kostnad.

Nya lagar stiftas för att bekämpa grå ekonomi ofta som t.ex. lagen om skyldighet att erbjuda kvitto vid kontantförsäljning (658/2013) som trädde ikraft 1 januari 2014. Så kan man stoppa näringsidkare från att inte bokföra sin kontantförsäljning och också låter kunder märka ifall det försöks göra. (finlex.fi 2013)

5.2 Svarta löner

Lag om Skatteförvaltningen ger laglig kraft åt skattemyndigheterna att bevaka företags finanser och motarbeta svarta löner. Lag om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar ger arbetsgivaren krav att försäkra sina arbetaren. Detta menar att arbetarna måste officiellt arbeta för företaget och så motarbetar laget svarta löner. Lag om Finansinspektionen konstaterar att ifall finansinspektionen träffar på någon olaglighet eller misstänker olagligheter måste de meddela det åt lämpliga myndigheterna för utredning och utöva tillsyn över revisorer. Möjliga straff varierar mellan böter och fängelse. (finlex.fi)

5.3 Kvittohandel

Lag om Skatteförvaltningen ger laglig kraft åt skattemyndigheterna att bevaka företags finanser och motarbeta kvittohandel. Lag om Finansinspektionen konstaterar att ifall finansinspektionen träffar på någon olaglighet eller misstänker olagligheter måste de meddela det åt lämpliga myndigheterna för utredning och utöva tillsyn över revisorer. Möjliga straff varierar mellan böter och fängelse. (finlex.fi)

5.4 Svarta företagsinkomster

Kvittoskyldighetslagen är en av de resultat som staten kommit fram med för att stoppa olaglig skattefri försäljning. Lag om Skatteförvaltningen ger laglig kraft åt skattemyndigheterna att bevaka företags finanser och motarbeta svarta företagsinkomster. Lag om Finansinspektionen konstaterar att ifall finansinspektionen träffar på någon olaglighet eller misstänker olagligheter måste de meddela det åt lämpliga myndigheterna för utredning och utöva tillsyn över revisorer. Möjliga straff varierar mellan böter och fängelse. (finlex.fi)

5.5 Anlitande av företag med kort livscykel i syfte att undvika skatter

Lag om Skatteförvaltningen ger laglig kraft åt skattemyndigheterna att bevaka företags finanser och motarbeta anlitande av företag med kort livscykel i syfte att undvika skatter. Lag om Finansinspektionen konstaterar att ifall finansinspektionen träffar på någon olaglighet eller misstänker olagligheter måste de meddela det åt lämpliga myndigheterna för utredning och utöva tillsyn över revisorer. Möjliga straff varierar mellan böter och fängelse. (finlex.fi)

6 EMPIRI

I detta kapitel presenteras kartläggningens resultat. Som konstaterat i syftet kommer de olika kategoriernas direkta och indirekta följder fram i kartläggningen. Kartläggningen för direkta och indirekta följder är uppställt så att direkta följderna är presenterade som tal, procent och hänvisning av andra följder. De indirekta följderna presenteras med ord om vad som orsakas av olika momenten inom den gråa ekonomin som kostar staten extra. I svarta lönerna tas upp också arbetstagarens andel av avgifterna och skatterna eftersom det hör till arbetsgivarens skyldigheter att avdra det från arbetstagarens lön och betala åt staten. För svarta löners procentvärden har det används för en person som är i åldersgruppen 17-65. Olycksfallsförsäkring på branschen har räknats med att vara 0,80 %.

Ekonomin

	Direkta följder:	Indirekta följder:
Svarta löner	21,70 % obetalda obligatoriska sociala avgifter av svarta löner av företaget, totalt 29,45 % + arbetstagarens skatt. Ca 488 384 000 € i årliga avgiftsförluster (företaget). Ca 719 888 000 € ifall totala obligatoriska sociala kostnader (arbetstagarens skatt ej med räknat).	Kostnader för att skapa lag, t.ex. Lag om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar. Konkurrensen förvrängs. Polis-, skattemyndighets- och andra resurser för utredning av brott inom den gråa ekonomin.
Kvittohandel	Möjliggör andra moment av grå ekonomi. Fiktiva transaktionens moms (24 %, 14 %, 10 %) kan avdras som betyder mindre moms betalt åt staten. Bolagsskatten minskar eftersom fiktiva utgiften avdras från summan där skatten räknas ifrån.	Kostnader för att skapa lag, t.ex. Lag om Finansinspektionen. Konkurrensen förvrängs. Polis-, skattemyndighets- och andra resurser för utredning av brott inom den gråa ekonomin.
Svarta företagrarinkomster	Ca 124 748 000 euro årliga skatteförluster av svarta företagsinkomster. Ca 506 610 000 euro årliga mervärdesskatt förluster. 20 % bolagsskatt blir obetalt åt staten. Moms (24 %, 14 %, 10 %) blir obetalt åt staten.	Kostnader för att skapa lag, t.ex. Lagen om skyldighet att erbjuda kvitto vid kontantförsäljning (658/2013). Konkurrensen förvrängs. Polis-, skattemyndighets- och andra resurser för utredning av brott inom den gråa ekonomin.
Anlitande av företag med kortlivscykel med syfte att undvika skatter	Skatteförluster, 20 % bolagsskatt av företag som inte betalas som följd av att företagets livscykel kommit till sitt slut.	Kostnader för att skapa lag. Konkurrensen förvrängs. Polis-, skattemyndighets- och andra resurser för utredning av brott inom den gråa ekonomin.

Figur 4. Kartläggning över den gråa ekonomins vanligaste kategorier.

Summorna i kartläggningen för svarta löner och svarta företagsinkomster är räknade på följande sätt:

$$(((X/100)*6,5)*0,4) = ?$$

X=Summan inkomster

/100=ändrat till värdet för 1 %

*6,5=hur stor del av BNP den gråa ekonomin motsvarar (uppskattat 5,5 – 7,5 % så $(5,5+7,5)/2=6,5$ %)

*0,4=den gråa ekonomins uppskattade storlek 10 – 14 miljarder som betyder 4 – 6 miljarder i fiskala skador. $4/10=0,4$ och $6/14=0,428\dots$ Skribenten bestämde sig för att använda värdet 0,4

Finlands ekonomi förlorar skatteinkomster p.g.a. den gråa ekonomin som det syns i kartläggningen.

Det kom fram under arbetens gång att det finns olika direkta och indirekta skador som orsakas helt eller för en del p.g.a. grå ekonomi. Exempel på direkta skador är:

- Skatteförluster
- Obetalda obligatoriska sociala avgifter
- Ärliga företagare som drabbas för att konkurrensen förvrängs

Indirekta skador kan vara t.ex. resurser som måste sättas till sidan från budgeten för bekämpning av den gråa ekonomin och större budgetnedskärningar.

Undersökningen kom också underfund med att skatteförlusterna som orsakas av grå ekonomi skulle vara 1:20 av totala skatteinkomsterna ifall det inte skulle finnas grå ekonomi.

Figur 5. Hur stor del den gråa ekonomin för av möjliga fulla skatteinkomsterna.

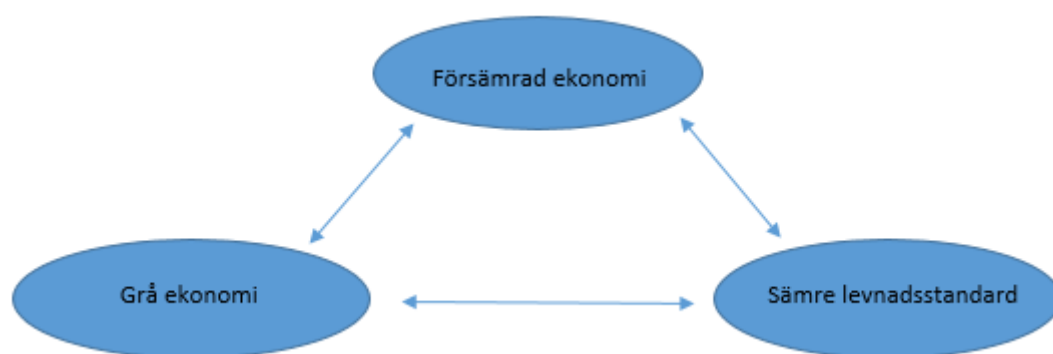
I diagrammen visas det att den gråa ekonomin är fem miljarder €. Detta är p.g.a. av att 5 miljarder är medeltalen av 4 - 6 miljarder.

7 ANALYS

I detta kapitel analyseras undersökningens resultat och hur den gråa ekonomin påverkar ekonomin.

Undersökningen visar att staten förlorar inkomster mest på svarta löner. Staten förlorar också stora summor på obetalda mervärdesskatter. Förlusten på svarta företagarkinomster är inte lika stor jämfört med de andra kategorierna. Staten blir också mycket på minus p.g.a. bolagsskatter för kategorierna svarta företagarkinomster, anlitanade av företag med kort livscykel i syfte att undvika skatter och kvittohandel. Det är lätta pengar för företagen/företagaren och företag finns för att göra vinst åt ägarna. Det verkar finnas ett samband mellan den gråa ekonomins tillväxt och att statsekonomin blivit sämre under de senaste åren. Desto sämre statens ekonomiska situation blir desto mindre finns det pengar

och arbete eftersom budget för diverse behov blir mindre. Detta leder till sämre levnadsstandarder och gör lockningen att börja idka olagligheter som t.ex. kvittoköp och svarta löner allt mer större. Här kommer problemet med detta, skatteintäkterna blir mindre igen som leder till ännu sämre levnadsstandarder samt till grå ekonomi. Sämre levnadsstandarder menar mindre pengar som folk har att använda, detta leder till att en hel del med företag inte gör vinst och går möjligen i konkurs och igen staten miste av skatteinkomster och så går det vidare. Allt det här går hand i hand medan staten lånar pengar för att hålla landet igång.

Figur 6. Grå ekonomins skador leder till en ond cirkel.

Figur 6 visar hur onda cirkeln ser ut. När statsekonomi sjunker måste de lyfta skatter och har inte råd till samma mängder av bidrag som tidigare. Detta påverkar allmänna levnadsstandarder negativt. När allmänna levnadsstandarder blir sämre köps inte varor och tjänster lika mycket som leder till att arbetslösheten stiger. Allt detta bidrar till försämring av ekonomin. Båda situationerna leder till mera arbetstagare och företagare är färdiga att delta i den grå ekonomin. Grå ekonomi påverkar ekonomin negativt som sedan påverkar levnadsstandarder negativt. Ärliga arbetaren hittar inte arbete eftersom de är dyrare arbetskraft än de som jobbar svart. I andra ord, den grå ekonomin påverkar allmänna levnadsstandarder negativt.

Ärliga företagare drabbas av att konkurrensen förvrängs eftersom oärliga företagare kan erbjuda billigare priser och föra kunderna på det viset.

Direkta skadorna och indirekta skadorna som orsakas av den grå ekonomin går hand i hand och påverkar varandra starkt både inom de här grupperingarna och sinsemellan. Som

t.ex. när någon arbetar svart och får svarta löner betalar ingen skatt, företaget måste idka något t.ex. kvittoköp för att få ut pengarna för det här. När arbetaren blir sjuk eller skadad och måste bli på sjukledigt får han/hon ingen lön. Ingen lön menar ingen skatt. Dessutom brukar det då sökas arbetslöshets pengar från FPA, mera indirekta skador. Detta menar att deras följder har en negativ påverkan på ekonomin.

En möjlig lösning för detta skulle kunna att få företagare att sluta med att idka grå ekonomi. Ett incentiv skulle kunna vara möjligheten av bättre marknader i framtiden. Under arbetets lopp märkte skribenten att mängden lån som staten tagit årligen sen 2010 är ca 5 miljarder € per år eller mindre. Nu om vi kommer ihåg att statens årliga uppskattade skatteförlust är mellan 4 - 6 miljarder så verkar det att vi har hittat en källa för pengarna som Finland har behov för från Finland. Om staten skulle lyckas med det så skulle ekonomiska situationen så småningom börja förbättras eftersom lån inte mer skulle behövas och statens inkomster skulle vara 4 – 6 miljarder större varje år. Det är svårt att få alla övertygade att göra det men efter en X antal år skulle en sådan plan säkert börja bära frukt. Människor blir övertygade när de ser resultat. Så när år för år efter olika sätt som staten försökt sprida detta budskap och människor ser resultat hoppar de ivrigare med. Oärliga företagare blir ärliga, ärliga företagare och medborgare anmäler dem som de är misstänksamma över så skulle kanske den gråa ekonomin i Finland ta slut eller minimeras. Sen måste vi ännu komma ihåg att en del av resurserna som används för att bekämpa den gråa ekonomin skulle man kunna omfördela till annat som behövs. Även om planen skulle kunna funka så är chansen att lyckas med det dock väldigt minimala eftersom människor vill alltid det bästa för sig själv och gamla vanor är svåra att ändra medan finska mentaliteten är också sådan att ingen vill vara den första i sådana projekt. Det finns dock potential att utveckla något av detta plan och möjligheter att något liknande någon dag skulle kunna funka i Finland.

8 SLUTSATSER

Arbetet kan räknas att ha lyckats eftersom arbetet lyckats hämta fram det som var syftet i arbetet och svar för alla arbetets centrala frågeställningar. Det blev väldigt klart att den gråa ekonomin är ett stort problem för Finlands ekonomi.

Även om arbeten inte erbjuder tillräckligt med information om den gråa ekonomin för att göra läsaren en expert, ger den en stark grund för vad det är och skadorna som det orsakar i Finlands ekonomi. Arbeten ger också lite idéer om hur man genom starkare bekämpning av grå ekonomi skulle kunna förbättra statsekonomin. Det är något värt att tänka på. Här skulle det dock vara bra att komma ihåg att arbetets ämne är något som är olagligt och är därför väldigt svårt att studera. Grå ekonomi är kriminellt verksamhet som försöks gömmas så verkliga skatteförlusterna är väldigt svåra att veta. Resultaten att den gråa ekonomin påverkar ekonomin negativt skulle dock inte ändras fast exakt information om det skulle finnas.

Undersökningen var en nyttig och tanke uppväckande process. Man skulle ha kunnat gå mer in på de olika formerna av den gråa ekonomin för att klarare demonstrera hur brett ämne den gråa ekonomin är. Vidare forsknings möjligheter finns också. Man skulle t.ex. kunna gå in mer djupt på den gråa ekonomin och dessutom forska statsskulden och deras relevans sinsemellan. Det skulle också vara intressant att se hurdana resultat samma undersökning skulle ge 10 – 15 år i framtiden. Kommer situationen förbättras? Varför? Hur? Eller kanske allt har fortsatt framåt som det gått hittills.

KÄLLOR

Bryman, Alan. Nilsson, Björn. 2002. Samhällsvetenskapliga metoder, upplaga 1, Malmö: Liber ekonomi, s. 272-273

Brå. 2017. Tillgänglig:

<https://www.bra.se/bra/brott-och-statistik/bedragerier-och-ekobrott.html>

Hämtad: 6.4.2017

Etera. Tillgänglig: <http://www.etera.fi/tyonantaja/tyeltyokalut/sosiaalivakuutusmaksut>

Hämtad: 14.5.2017

Finlands stat. 2008. Tillgänglig: <http://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2008/20080878?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=19.12.2008%2F878%20>

Hämtad: 8.12.2016

Finlands stat. 2010. Tillgänglig:

<http://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2010/20100503?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=gr%C3%A5%20ekonomi>

Hämtad: 2.5.2017

Finlands stat. 2013. Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2013/20130658?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=23%2F2013#a24.4.2015-516>

Hämtad: 8.12.2016

Finlands stat. 2015. Tillgänglig: <http://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2015/20150459?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=gr%C3%A5%20ekonomi>

Hämtad: 2.5.2017

Finlands stat. Tillgänglig: mustatulevaisuus.fi

Hämtad: 5.1.2017

Hirvonen, Lith, Walden. 2010. *Suomen kansainvälistyvä harmaa talous*. s. 11-14

Tillgänglig:

https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/julkaisut/Documents/trvj_1+2010.pdf

Hämtad 8.12.2016

Hurri, Jan. 2013. *Näin Suomi tienaisi, jos kaikki maksaisivat veronsa*.

Tillgänglig: <http://www.is.fi/taloussanomat/porssiuutiset/art-2000001796779.html>

Hämtad: 2.5.2017

Håman, Linn. Prell, Hillevi & Lindgren, Eva-Carin. 2015. *Riktlinjer för litteraturstudier vid IKI*.

Ilta-sanomat. 2011. Tillgänglig: <http://www.is.fi/taloussanomat/art-2000001708608.html>

Hämtad: 11.4.2017

Jacobsen, Dag Ingvar. 2007. *Förståelse, beskrivning och förklaring*, upplaga 1:5, Lund: Studentlitteratur AB, s. 46-55

Johansson, Kirsi. 2007. *Kirjallisuuskatsaukset – huomio systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen*. I verket Johansson, K., Axelin, A., Stolt, M. & Ääri, R-L. *Systemaattinen 46 kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen*. Åbo universitet. Institutionen för omvårdnads publikationer. Undersökningar och rapporter. Serie A:51. 3–9.

Kokko, Tuomas. 2016. Taksien tehovalvonta paljasti rikosepäilyjä: yrittäjät saattavat jättää käteismyyntiä pois kirjanpidosta. *Helsingin sanomat*.

Tillgänglig: <http://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002930317.html>

Hämtad: 11.4.2017

MTV. 2013. Tillgänglig: <http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/harmaa-talous-yleistyntyt-tuntuvasti-putkiremonteissa/2337030>

Hämtad: 11.4.2017

Mälardalens högskola. 2014. Akademin för ekonomi, samhälle och teknik.

Tillgänglig: <http://www.mdh.se/student/minastudier/examensarbete/omraden/metoddoktorn/amne/litteraturgenomgang-1.24232>

Hämtad: 2.5.2017

Neuman, Nicklas. 2010. Tillgänglig: <http://traningslara.se/en-kort-genomgang-av-kvalitativ-och-kvantitativ-kostforskning/>

Hämtad: 15.4.2017

Skatteverket. Tillgänglig: <http://valvontatilastoja.vero.fi/fi/rikostorjuntaviranomaisten-tilastoja/poliisi/>

Hämtad: 16.5.2017

Skatteverket. 2011a. Tillgänglig: [https://www.vero.fi/sv-FI/Skatteforvaltningen/Be-kampning_av_den_gra_ekonomin/Definition_av_gra_ekonomi\(14769\)](https://www.vero.fi/sv-FI/Skatteforvaltningen/Be-kampning_av_den_gra_ekonomin/Definition_av_gra_ekonomi(14769))

Hämtad 14.10.2016

Skatteverket. 2011b. Tillgänglig: [https://www.vero.fi/sv-FI/Skatteforvaltningen/Be-kampning_av_den_gra_ekonomin/Forekomsten_och_utbredningen_av_gra_ekon\(14770\)](https://www.vero.fi/sv-FI/Skatteforvaltningen/Be-kampning_av_den_gra_ekonomin/Forekomsten_och_utbredningen_av_gra_ekon(14770))

Hämtad: 14.10.2016

Skatteverket. 2016. Tillgänglig: [https://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Uutiset/Uutta_tietoa_harmaasta_taloudesta_Harmaa\(39511\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Uutiset/Uutta_tietoa_harmaasta_taloudesta_Harmaa(39511))

Hämtad: 2.5.2017

Susanne Gustafsson. 2015. Tillgänglig: <https://kib.ki.se/whatsup/blog/jag-ska-gora-en-systematisk-litteraturoversikt>

Hämtad: 14.4.2017

Valtiovarainministeriö. Tillgänglig: <http://vm.fi/harmaa-talous>

Hämtad: 11.4.2017

Veronmaksajat. 2017. Tillgänglig: [https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Tilastot/Verotuo-
tot/](https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Tilastot/Verotuo-
tot/)

Hämtad: 15.4.2017

Yrittäjät. Tillgänglig: [https://www.yrittajat.fi/sv/foretagens-abc/arbetsgivarinfo/arbets-
givaravgifter-och-forsakringar/grupplivforsakring-arbetstagare](https://www.yrittajat.fi/sv/foretagens-abc/arbetsgivarinfo/arbets-
givaravgifter-och-forsakringar/grupplivforsakring-arbetstagare)

Hämtad: 14.5.2017

Yrittäjät. 2014. Tillgänglig:

[https://www.yrittajat.fi/sv/foretagens-abc/arbetsgivarinfo/arbetsgivaravgifter-och-
forsakringar/olycksfallsforsakring-317776](https://www.yrittajat.fi/sv/foretagens-abc/arbetsgivarinfo/arbetsgivaravgifter-och-
forsakringar/olycksfallsforsakring-317776)

Hämtad: 14.5.2017

Yrittäjät. 2016 a. Tillgänglig: [https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/tyonantajan-abc/ty-
onantajamaksut/sosiaaliturvamaksu-317224](https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/tyonantajan-abc/ty-
onantajamaksut/sosiaaliturvamaksu-317224)

Hämtad: 16.5.2017

Yrittäjät. 2016 b. Tillgänglig: [https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/tyonantajan-abc/ty-
onantajamaksut/tyel-elakevakuutus-317857](https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/tyonantajan-abc/ty-
onantajamaksut/tyel-elakevakuutus-317857)

Hämtad: 16.5.2017

Yrittäjät. 2016 c. Tillgänglig: <https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/tyonantajan-abc/tyonantajamaksut/tyottomyysvakuutusmaksu-318010>

Hämtad: 16.5.2017

Yrittäjät. 2017. Tillgänglig: <https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/tyonantajan-abc/tyonantajamaksut/tapaturmavakuutus-317635>

Hämtad: 16.5.2017

Öqvist Seimyr, Gustaf. *Vetenskapsmetodik*. Tillgänglig: https://pingpong.ki.se/public/pp/public_courses/course05887/published/1289756281091/resourceId/3959718/content/infoweb/node-2610658/vetenskapsmetodik.pdf

Hämtad: 16.4.2017

FIGURER

Figur 1. Valtiokonttori. 2017. *Valtionvelka ja BKT*. Tillgänglig: http://www.valtionvelka.fi/fi-FI/Tilastot/Valtionvelka/Valtionvelka_ja_BKT

Hämtad: 17.4.2017

Figur 2. Enheten för utredning av grå ekonomi. 2016. *Grå ekonomi 2016*. s. 18

Tillgänglig:

[https://www.vero.fi/sv-FI/Skatteforvaltningen/Bekampning_av_den_gra_ekonomi/Lagesbilder_av_gra_ekonomi\(21580\)](https://www.vero.fi/sv-FI/Skatteforvaltningen/Bekampning_av_den_gra_ekonomi/Lagesbilder_av_gra_ekonomi(21580))

Hämtad 8.12.2016

